

เอกสารวิชาการ

รายงานการติดตามผลการดำเนินงานธุรกิจขนาดเล็ก
ของผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการประกอบการธุรกิจ

โดย

นางวิณา ภควงศ์

ผู้ขอประเมินตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 9 ชช.

(ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม)

ตำแหน่งเลขที่ 6

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

12.05.6
28332
2543

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

05680

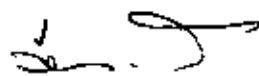
รายงานการติดตามผลการศึกษา

คำนำ

การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดเล็กในประเทศไทย กำลังทวีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยของประเทศ ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้ธุรกิจขนาดใหญ่ได้ทยอยกันปลดลูกจ้างพนักงานออกเพื่อความอยู่รอดของกิจการ และในภาครัฐก็ได้มีนโยบายที่จะลดอัตรากำลังของข้าราชการลง ปัญหาว่างงานจึงทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้แรงงานของประเทศที่มุ่งหวังจะเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐ หรือธุรกิจขนาดกลางและใหญ่ให้น้อยลง โดยให้ประชาชนหันมาประกอบอาชีพอิสระหรือประกอบการธุรกิจขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น

กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้กำหนด ให้การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจขนาดเล็กหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว เป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมการมีงานทำของประเทศ จึงได้จัดโครงการฝึกอบรม หลักสูตรการประกอบการธุรกิจ ขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพให้กับผู้ว่างงานและประชาชนทั่วไป ที่มีความประสงค์จะพึ่งตนเองโดยการลงทุนทำธุรกิจขนาดเล็ก แต่ไม่มีความรู้พื้นฐานในการจัดการธุรกิจ เข้าอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

แต่เนื่องจากโครงการฝึกอบรมหลักสูตร การประกอบการธุรกิจ ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ยังมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ข้าพเจ้าศึกษาและติดตามผลการลงทุนประกอบการธุรกิจของผู้ผ่านการฝึกอบรมจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อเป็นข้อมูลให้กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน นำไปพิจารณาปรับปรุงกระบวนการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าว ให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

(นางวิณา ภควงศ์)

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

กันยายน 2541

012.05.6

เลขเรียกหนังสือ.....	ค 8157 2541
เลขทะเบียน.....	5680
วันที่.....	11. VIII. 2545

บทคัดย่อ

เรื่องที่ศึกษา : การติดตามผลการดำเนินธุรกิจขนาดเล็กของผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร
การประกอบการธุรกิจ
ชื่อผู้ศึกษา : นางวิภา ภควงศ์
ระยะเวลาที่ศึกษา : ปี 2541

การติดตามผลการดำเนินธุรกิจขนาดเล็กของผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร การประกอบการ
ธุรกิจ จากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลว่าผู้ผ่านการฝึกอบรม
สามารถเริ่มต้นประกอบการธุรกิจได้หรือไม่ มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการเริ่มต้น
ประกอบการธุรกิจ และประเมินความเหมาะสมของกระบวนการฝึกอบรมหลักสูตร การประกอบการ
ธุรกิจของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

วิธีการติดตามผลด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้ผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว 3 เดือน
จากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จำนวน 345 ชุดได้รับแบบสอบถามคืน
จำนวน 236 ชุด

จากการศึกษาพบว่า

1. ผู้ผ่านการฝึกอบรมได้เริ่มต้นประกอบธุรกิจน้อยมาก เพียงร้อยละ 8.05 ของผู้เข้ารับ
การอบรม โดยส่วนใหญ่เงินลงทุนมาจากเงินส่วนตัว เงินของครอบครัว และหุ้นส่วน
2. ประเภทธุรกิจที่ลงทุนเป็นธุรกิจขนาดเล็กมาก และใช้เงินทุนไม่มาก เช่น ชุดบ่อเลี้ยง
ปลา ร้านตัดเสื้อ ร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น
3. เหตุผลที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วยังไม่สามารถเริ่มต้นทำธุรกิจได้ เพราะไม่มีเงินทุน
ไม่กล้าเสี่ยง และยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจดีพอ
4. ผู้ผ่านการฝึกอบรมต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมในเรื่องการหาแหล่งเงินทุน การหา
ตลาด ต้องการทราบข่าวสารการฝึกอาชีพและการประกอบธุรกิจ และต้องการอบรมเพิ่มเติม
เกี่ยวกับความรู้ด้านการประกอบธุรกิจ และคำแนะนำเกี่ยวกับประเภทธุรกิจที่ต้องการจะลงทุน

จากการศึกษาวิธีการฝึกอบรมของ Entrepreneurship Development Institute of India

ซึ่งเป็นสถาบันแกนนำ (Leading Institute) ที่ ILO เผยแพร่ว่าเป็นตัวอย่างที่ดีในการฝึกอบรม ส่งเสริมการประกอบการธุรกิจขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จ พบว่าปัจจัยที่ทำให้การฝึกอบรมของประเทศอินเดียประสบความสำเร็จ เพราะ

1. เป็นการฝึกอบรมแบบครบวงจร ประกอบด้วยการคัดเลือกผู้ที่มีศักยภาพที่จะเป็นผู้ประกอบการได้เท่านั้นเข้าอบรม การฝึกอบรมที่เน้นประสบการณ์และการติดตามผลช่วยเหลือหลังฝึกอบรม

2. มีระบบการคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมที่ดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ พิจารณาขั้นต้นจากใบสมัคร ทดสอบพฤติกรรม และสัมภาษณ์

3. หลักสูตรการฝึกอบรมเป็นการให้ความรู้แบบเข้มข้น (intensive) ประมาณ 4 สัปดาห์

4. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จมาก คือ การติดตามให้ความช่วยเหลือหลังฝึกอบรม เพื่อให้สามารถเริ่มต้นธุรกิจได้

ดังนั้น จากการศึกษาเปรียบเทียบกับวิธีการฝึกอบรมที่ประสบความสำเร็จของประเทศอินเดียข้างต้นแล้ว พบว่าการฝึกอบรมของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีจุดอ่อนหลายประการกล่าว คือ

1. ไม่มีการคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม

2. การฝึกอบรมแต่ละรุ่นผู้เข้าอบรมมีอายุ วุฒิภาวะ ระดับการศึกษา ประสบการณ์แตกต่างกันมา

3. หลักสูตรการฝึกอบรมไม่เข้มข้น ระยะเวลาอบรมสั้นเกินไป (5 วัน)

4. ไม่มีการติดตามผล / เพื่อให้ความช่วยเหลือหลังฝึกอบรม

5. ขาดแคลนวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมศาสตร์ ที่ใช้ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation training) ของผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ

จากข้อค้นพบนำเสนอเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

1. กรมพัฒนาฝีมือแรงงานควรกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน ในการส่งเสริมการประกอบการธุรกิจขนาดเล็กเป็นภารกิจสำคัญของกรมฯ

2. การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการขนาดเล็ก ควรทำแบบครบวงจร คือ กำหนดให้มีการติดตามผลช่วยเหลือหลังการฝึกอบรมด้วย

3. ควรจัดแบ่งหลักสูตรการฝึกอบรมออกเป็น 3 หลักสูตร ตามกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

3.1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อตระหนักในอาชีพ กระตุ้นให้เห็นความสำคัญของอาชีพการประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก โดยบรรจุความรู้แทรกเข้าไปในหลักสูตรการฝึกเตรียมเข้าทำงาน

ของกรมฯ ทุกหลักสูตร

3.2 หลักสูตรฝึกอบรมที่จัดให้กับผู้ที่จะเริ่มประกอบธุรกิจ โดยจะต้องมีการคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการเท่านั้นเข้าอบรม

3.3 หลักสูตรฝึกอบรมที่จัดให้กับผู้ที่มีธุรกิจอยู่แล้ว เพื่อให้เขามีความรู้ในการปรับปรุงให้ธุรกิจอยู่รอด เจริญเติบโต

4. ควรปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมให้มีความเข้มข้น โดยปรับระยะเวลาการอบรมเพิ่มขึ้นประมาณ 4 สัปดาห์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพียงพอที่จะทำให้เกิดความมั่นใจที่จะเริ่มต้นประกอบธุรกิจได้

5. ควรจัดตั้งหน่วยงานระดับกองในกรม และระดับฝ่ายในทุกสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานขึ้นรับผิดชอบด้านการพัฒนาผู้ประกอบการขนาดเล็กโดยตรง เนื่องจากถ้าหากปฏิบัติงานแบบครบวงจรแล้วจะมีงานหลายด้านที่ต้องรับผิดชอบ

6. กรมฯ ควรสร้างเครือข่าย (network) ระหว่างหน่วยงานภายนอกที่ให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานร่วมกัน

7. กรมฯ ควรจัดฝึกอบรมส่งเสริมการประกอบการธุรกิจเป็นการเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มคนพิการ กลุ่มชาวเขา เป็นต้น

สารบัญ

		หน้า
	คำนำ	(1)
	บทคัดย่อ	(2)
	สารบัญ	(5)
บทที่ 1	ระเบียบและวิธีการติดตามผล	
	ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการติดตามผล	2
	ขอบเขตการศึกษา	2
	กลุ่มเป้าหมาย	2
	วิธีการศึกษา	3
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2	การประกอบธุรกิจและความสำคัญของธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อม	
	คำจำกัดความ	4
	ปัจจัยเบื้องต้นในการประกอบธุรกิจ	5
	ลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ	6
	ความสำคัญของธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อม	15
	สาเหตุของความล้มเหลวของธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อม	16
บทที่ 3	การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อม	
	ประเภทกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก	19
	การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจของหน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทย	21
บทที่ 4	การส่งเสริมการประกอบการธุรกิจของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	
	ภูมิหลัง	24
	วัตถุประสงค์	24
	กลุ่มเป้าหมาย	24
	หลักสูตรการฝึกอบรม (60 ชั่วโมง)	25
	การรับสมัคร	25

	หน้า
	ปัญหาและอุปสรรค 26
	ปัญหาการว่างงานในปัจจุบันที่นำไปสู่การขยายการฝึกอบรม สู่ภูมิภาค 26
บทที่ 5	การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจ ของสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการ แห่งประเทศอินเดีย(Entrepreneurship Development Institute of India)
	ภูมิหลัง 28
	กลุ่มเป้าหมาย 28
	กระบวนการในการจัดฝึกอบรม 29
	การคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม 29
	การฝึกอบรม 30
	โครงสร้างหลักสูตร 31
	การติดตามผลเพื่อช่วยเหลือหลังการฝึกอบรม 33
บทที่ 6	ภาพรวมของการติดตามผลการดำเนินธุรกิจขนาดเล็กของผู้ผ่าน การฝึกอบรมหลักสูตร การประกอบการธุรกิจ
	ข้อมูลพื้นฐานของประชากร 34
	เพศและอายุ 34
	สถานภาพสมรส 34
	ระดับการศึกษา 35
	ข้อมูลการประกอบการธุรกิจ 35
	ผู้เข้าอบรมมีธุรกิจอยู่ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม 36
	ประเภทธุรกิจที่ผู้ผ่านการอบรมไปแล้วลงทุนทำธุรกิจ 36
	สาเหตุที่ผู้ผ่านการอบรมไปแล้วยังไม่เริ่มลงทุนทำธุรกิจ 37
	ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ 37
	ผู้ผ่านการอบรมต้องการความช่วยเหลือจากกรมพัฒนาฝีมือ แรงงานเพิ่มเติม 38
บทที่ 7	บทสรุป และข้อเสนอแนะ 40
ภาคผนวกที่ 1	แบบสอบถาม 46
ภาคผนวกที่ 2	โครงการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ(หลักสูตร60ชั่วโมง) 49
ภาคผนวกที่ 3	หลักสูตรการประกอบการธุรกิจ (30 ชั่วโมง) 60
บรรณานุกรม	64